

Business

Auto trka za Moskvu. Da se svetski proizvođači automobila utrkuju u gradnji fabrika u Rusiji, potvrdila su dva najnovija ugovora o ulaganju američkog *Dženeral motorsa* i nemačkog *Folksvarena*. To je dobar znak da se rusko tržište automobila nalazi u snažnom usponu, procenjuju analitičari. *Folksvagen* je potpisao sporazum na osnovu kojeg će uložiti 370 miliona evra u podizanje fabrike u Kalugi u kojoj će krenuti proizvodnja modela *Škoda oktavija*. Kompanija *GM* je potpisala ugovor o izgradnji fabrike za montažu automobila u Sankt Petersburgu sa ulaganjem od 115 miliona dolara. Dve kompanije su samo deo nastupa većeg broja inostranih proizvođača na ruskom tržištu automobila koje se razvija zahvaljujući ruskom izvozu nafte i rudnog blaga. Za prisustvo na ruskom tržištu bore se i *Kia*, *Ford*, *Nisan*, *Tojota* i *Fiat*.

Korupcija zbog privrednog rasta. U nastojanju da suzbije korupciju koja je procvetala tokom poslednjih 30 godina privrednih reformi, kineske vlasti će ispitati moral svakog od državnih službenika kao i njegove radne rezultate. Moralnost će postati ključni kriterijum kada se budu donosile odluke o unapređenju, povećanju plata i nagradama, pa čak i kaznama. „Javni službenici moraju da prednjače u procesu unapređenja moralnih standarda, što je u skladu sa kineskim socijalističkim konceptom“ - kaže se u saopštenju Ministarstva rada. Korupcija je skoro bila iskorenjena u godinama nakon dolaska Komunističke partije Kine na vlast 1949. godine, ali se zajedno sa drugim zapadnim porocima, prostitucijom i pornografijom, vratila u društvo tokom tri decenije reformi i otvaranja prema svetu, smatraju kineske vlasti.

Communications

Engleski fudbaleri sa pet sponzora ali bez logotipa na grudima. Engleski tim će biti jedina ekipa na svetskom kupu bez sponzorskog logotipa na dresovima. Prazan prostor na grudima *Dejvida Bekama* je rezultat dogovora između 5 sponzorskih kompanija i *Fudbalskog saveza Engleske*. Naime kompanije *Umbro*, *Karlsberg*, *Mekdonalds*, *Pepsi* i *Nejšnvajd* biće partneri reprezentacije i deliće generalno sponzorstvo koje vredi po 10 miliona funti. Ugovor sa ovim kompanijama posle prvenstva ističe tako da će Savez tek posle velike fudbalske manifestacije odlučiti o budućem sponzoru.

Daevu skandal. Osnivač *Daevu* grupe *Kim Vu Šong* osuđen je ove nedelje na 10 godina zatvora čime se završio najveći korporativni skandal u Južnoj Koreji. On je kriv za preneveru novca i finansijsku prevaru. Sudija je rekao da je *Šong* osuđen najvišom kaznom zbog narušavanja korporativne etike i povrede zakona koja je dovela kompaniju *Daevu* do bankrotstva. On je time ošteti i banke koje su pozajmljivale novac kompaniji kao i poreske obveznike. Istraživanje o kolapsu *Daevu* 1998. godine simbolizovalo je odlučnost Južne Koreje da se suprotstavi porodično kontrolisanim industrijskim grupama poznatim kao „kebol“ koje su dovele do ekonomske ekspanzije i brzog rasta, ali i posejale seme finansijske krize kasnih 90-tih. Južna Koreja se oporavila uz novčanu pomoć MMF od \$57 milijarde. Ali, eksperti kažu da će dugoročno zdravlje ekonomije ove zemlje zavistiti od toga kako će vlada naterati kompanije poput *Hjundajja*, *Samsunga* i drugih konglomerata da promene korporativno upravljanje.

Otkazi za 6.000 radnika Vodafona. Britanski *Vodafon* će objaviti pojednostiti programa smanjenja troškova koji bi mogao da dovede do ukidanja 6.000 radnih mesta u ispostavama širom sveta. Očekuje se da će kompanija objaviti da su gubici dostigli čak 15 milijardi funti što je najveći minus u istoriji poslovanja jedne britanske kompanije. Očekuje se da će *Vodafon* pokušati da poveća prihod širom ponudom u fiksnoj telefoniji. *Vodafon* zapošljava 60.000 ljudi.

BBC se sprema za Internet rat. „Komercijalni svetski servis *BBC Worldvajd* je jedina medijska sila koja bi mogla da se suprotstavi apsolutnim vladarima na Internetu *Guglu* i *AOL*“ - smatra direktor *BBC Mark Tompson*. Ova korporacija ima nameru da lansira *BBC.com* portal kako bi izašla u susret brojnim korisnicima koji zahtevaju veće angažovanje na Internetu. *BBC Worldvajd* ima kancelarije u Severnoj Americi, Evropi, Bliskom Istoku i Africi i Pacifiku i jedni je komercijalni ogranak britanskog javnog servisa.

PKS portal. *Privredna komora Srbije* otvorila je internet portal na elektronskoj adresi www.pks.co.yu kojim nastoji da ojača kvalitet usluga koje pruža privrednicima. Ovaj portal omogućava da se lako stigne do svih potrebnih informacija o tržištima preko 50 zemalja sveta, partnerskim komorama, o stanju u svim privrednim granama u Srbiji, pregleda informacija i tumačenja zakona, carinskih tarifa ili arbitraže. Na ovaj način privrednici u Srbiji će na jednom mestu dobiti sve relevantne informacije iz oblasti privrede, ali i podatke međunarodnim projektima i programima saradnje.

Manje struje. Ministarstvo energetike SAD predviđa da će Americi do 2030. godine biti potrebno čak 45 odsto više struje nego sada. Stručnjaci kažu da se dodatna energija može naći u očuvanju energije, većoj efikasnosti u proizvodnji prirodnog gasa, nafte, uglju i hidroelektranama kao i u obnovljenim izvorima energije, poput vetra, sunca i geotermalnih izvora. Rezultati ankete, koju je nedavno širom Amerike sproveo *Biskonti riserč* pokazali su da 86 odsto Amerikanaca smatra nuklearnu energiju važnim elementom zadovoljavanja potreba za električnom energijom u budućnosti, dok se 77 odsto anketiranih slaže da treba graditi nove nuklearne elektrane u sledećoj deceniji.

Naš čovek na čelu svetskih malinara. Na ovogodišnjem sastanku *UO Svetske asocijacije malinara* koja se održala na Zlatiboru mandat novog predsednika dobio je *Rade Ljubojević*, predsednik *UO Poslovnog udruženja hladnjačara Srbije*. Srbija će u naredne dve godine biti značajan činilac ove organizacije čiji su članovi najveći svetski malinari iz Čilea, Poljske, SAD, Velike Britanije, Mađarske. Srbija je sa 15 hiljada hektara među vodećim svetskim proizvođačima, a najveći rival joj je Čile.

Vozni časopis. Nekada su korporativne časopise izdavale avio kompanije a sada to radi i železnica. Britanska železnica izbacila je specijalni magazin u cilju jačanja lojalnosti klijenata. Kvartalni magazin nazvan *Konekt* izdavaće se u 5500 primeraka i dostavljaće se sezonskim pretplatnicima na kućnu adresu, ali biće dostupan i na stanicama. Magazin sadrži teme o životnom stilu, odmorima i lokalnim događajima, takođe obiluje intervjuima poznatih ličnosti i lokalnih privrednika u cilju razvijanja lojalnosti klijenata.

Časopisi edukuju samo žene o sunčanju.

Amerikanci uopšte ne dobijaju informacije o zaštiti od sunca za razliku od Amerikanki kojima se plasiraju priče o negativnom efektu sunčanih zraka kroz brojne magazine i publikacije namenjene ženskoj populaciji, navodi se u istraživanju jedne medijske agencije. Ova studija pokazala je da je čak 77 odsto oglasa o zaštiti na suncu objavljivano isključivo u ženskim magazinima. Poznato je da muškarci manje brinu o kremama sa zaštitnim faktorima, ali stručnjaci preporučuju da se iste reklame mogu publikovati i u golf, jahting i teniskim magazinima kako bi se i muškarci informisali o ovoj problematici.

Tajms konačno i u Americi. Britanski *Tajms* najavio je pokretanje američkog štampanog izdanja, zahvaljujući uspehu svoje internet stranice. *Tajms*, koji je u vlasništvu medijskog magnata *Ruperta Mardoka* štampaće se u saradnji sa *Njujork postom*, a prvi broj trebalo bi da izađe 9. juna, istoga dana kada počinje Svetsko fudbalsko prvenstvo u Nemačkoj. *Tajms*ov urednik, *Robert Tomson*, rekao je kako je ovo ključni trenutak za te novine. On je dodao da je došlo do velikog povećanja broja čitalaca *Tajms Onlajn*.

Brendiranje prehrane. U okviru akcije *Volim brend, živim za brend* čiji je inicijator nezavisni konsultant i autor brojnih knjiga o brendiranju *Dejan Šapić* ove nedelje održan je prvi stručni skup pod nazivom „*Brendiranje prehrambenih proizvoda*“. Cilj skupa bio je da razjasni probleme prilikom stvaranja i razvoja robne marke domaćih proizvođača iz prehrambene industrije. „Interesantno je da kada se pogleda statistika, potrošači u svim zemljama najviše kupuju domaću robnu marku kada su u pitanju prehrambeni proizvodi kao što su pivo, testenine i kafa. Utvrđeno je da čak 85,2 odsto domaćeg stanovništva kupuje domaću kafu, 78 odsto njih kupuje domaće sokove i 72 odsto kupuje domaće pivo“ – rekao je *Šapić*. Pored žive diskusije u kojoj su učestvovali predstavnici domaće privrede, na skupu su govorili *Mihailo Vesović* ispred Ministarstva privrede, dr *Milica Kostić*, profesor na *Fakultetu organizacionih nauka* i *Milan Prostran* potpredsednik *Privredne komore Srbije*.

Global bizz – Kraj jedne korporativne ere – Enron skandal

Posle četiri godine istrage, 16 nedelja svedočenja i manje od šest dana zasedanja porote, najveći korporativni skandal u istoriji Amerike konačno je završen. Osnivač *Enrona* *Ken Lej* i bivši izvršni direktor *Džef Skiling* osudjeni su na doživotnu robiju zbog laganja investitora i zaposlenih i dovođenja kompanije do bankrotstva 2001. godine. Slučaj *Enron* je bilo najveće bankrotstvo u istoriji Amerike. Pedesetdvođišnji *Skiling* proglašen je krivim za 19 od ukupno 28 tačaka optužnice za zaveru, prevaru i lažne izjave, dok je šesdesetčetvorogodišnji *Lej*, inače prijatelj *Džordža Buša* okrivljen po svih 6 tačaka. Moćna energetska firma iz *Hjustona*, sedma po snazi u *SAD*, ostavila je za sobom 5 600 zaposlenih bez deonica u vrednosti od \$2 milijarde i bez posla.

Prošle nedelje je kompanija koja je upravljala nepokretnostima *Enrona* prodala 15 gasovoda i postrojenja od Bolivije do Turske. Uprkos svim Porše automobilima u kompanijskim garažama ispostavilo se da *Enron* nije imao mnogo novca u banci. Šefovi kompanije krivi su što su lažno javnosti predstavljali dobre rezultate kompanije nagovarajući zaposlene da kupuju deonice. Revizori su utvrdili da je ova kompanija na kraju 2000. godine bila u minusu za \$153 miliona, iako je u javnosti predstavljeno da zarađuje \$3 milijarde.

Finansijski 11. septembar

Baš u to vreme je *Ken Lej* donirao kampanju predsednika *Buša* sa oko \$300 000. Kaže se da je *Enron* predstavljao 11. septembar finansijskog tržišta, ali niko nije hteo da svedoči. Skoro četiri godine sakupljanja dokaza je bilo potrebno da bi slučaj ugledao sudnicu. Igram slučaja izricanje kazne zakazano je za 11. septembar. Preokret na suđenju dogodio se 2004. godine kada je bivši šef finansija u *Enronu*, *Endriju Feston* svedočio protiv svojih šefova i za uzvrat dobio kaznu od samo 10 godina zatvora. Javnost je još više bila zainteresirana kada je *Džon Kliford Bekster*, bivši

potpredsednik *Enrona* pronađen mrtav u svom *Mercedesu* sa samoubilačkim metkom u glavi. Ove optužbe i suđenje ukazuju na period koji bi korporativna Amerika i *Vol Strit* voleli da zaborave. Skandal je ubrzo otvorio vrata novim slučajevima. Usledile su optužbe za prevare u najvećim kompanijama u *SAD*, telekomunikacionoj kompaniji *Worldkom*, kablovskoj kompaniji *Adelfija* i konglomeratu *Tajko*. Za utaju poreza osuđena je čak i TV zvezda *Marta Stjuart*. Priča *Enron* je izgledala kao klasična američka bajka o uspehu. Gasno postrojenje je za jednu deceniju pretvoreno u jednu od najvećih korporacija u zemlji. Ali, ova priča imala je kobni kraj koji označava novu prekretnicu u istraživanju biznis etike i korporativnog upravljanja.

Bivši zaposleni u *Enronu* kažu da se posle izricanja presude osećaju lakše. „Ovakvom odlukom šalje se poruka da svi lideri u bilo kojoj kompaniji moraju da preuzmu odgovornost za budućnost i finansijsku stabilnost kompanije. Ovo je naša moralna pobeda“ – kaže *Fred Filipson* bivši radnik *Enrona* u sektoru za razvoj.

Možda ste primetili da onedeljne svetske vesti podsećaju na naše. Skandali, otpuštanja, sudski procesi. Ali zato su se tu naše i dve domaće biznis vesti koje su za pohvalu. Tek da održimo ravnotežu na Zemlji. Citajte nas i dalje.

Vaš Bovan tim

Ne možemo svi biti gospodari.

Vilijem Šekspir

SEMINARI, KONFERENCIJE:

- 14. -15. jun – Druga godišnja konferencija, **Budućnost tržišta kapitala na Balkanu**, Beograd, organizator Ekonomist Media Group
- 5. – 7. jun – **Konferencija Progressive magazina**, Konferencija za profesionalce iz sektora robe široke potrošnje, hotel Grand, Kopaonik
- 21. jun - **Third business roundtable with the government of BiH**, Unlocking Bosnian business potential, hotel Holiday Inn, Sarajevo

Urednik: Ana B. Bovan
Zamenik urednika: Maja Vlahović
Za vas pišu i
M. Barać, M. Reić, I. Marković,
M. Bučković, A. Djukić, J. Marković, J. Ignjatović

Bovan Consulting
BUSINESS & STRATEGY COUNSEL

Prijava i reklamiranje: bc.bilten@bovan.co.yu
Adresa redakcije: Francuska 55, 11000 Beograd, SCG
posetite **bovan.co.yu**
Fix +381 11 3036 133, 3036 134,
fax +381 11 3284 380